

A francia kiadó előszava

Amikor 2021 tavaszán elhatároztuk Marat Gabidullin könyvének kiadását, Veronika Dormantól, a *Libération* Oroszország-szakértőjétől megtudtuk, hogy Ksenia Bolchakova és Alexandra Jousset (az első újságíró, a második filmrendező) *Wagner – Putyin árnyékhadseree* címen dokumentumfilmet forgat a Wagner-hadseregcsoport katonáiról, és hogy a dokumentumfilmet 2022. február 22-től forgalmazzák. Az alkotóknak sikerült kameravégre kapniuk, ráadásul fedetlen arccal, a zsoldoscsapat egyik volt parancsnokát. Aki könyvben is megírta tapasztalatait; úgy volt, hogy a könyv a kockázatok ellenére a független Gonzo kiadónál Oroszországban is megjelenik. Abban az időben sokat beszéltek erről a zsoldoscsapatról, amely Maliban – egy időben a katonai junta hatalomra kerülésével – a dzsihádisták ellen indított Barkhane-hadművelet keretében a francia erők helyébe fog lépni. Akkor már a sajtóban is jelentek meg hírek a hadseregcsoport Szíriában, Közép-Afrikában meg Líbiában elkövetett túlkapásairól... Erre az orosz nyomulásra a hagyományosan francia fennhatóság alatt levő térségben sokan felfigyeltek, volt ebben valami zavaró, ha ugyan nem nyugtalanító. Mivel tisztában voltunk a tanúvallomás rendkívüli jelentőségével, azonnal felvettük a kapcsolatot előbb az orosz Gonzo kiadóval, majd magával Marat Gabidullinnal, azzal a szándékkal, hogy szeretnénk a francia olvasóhoz is eljuttatni ezt

A francia kiadó előszava

a könyvet, amelynek a szerző ezt a címet adta: *Kétszer ugyanabba a folyóba.*

Akkor még nem tudtuk, hogy Oroszország és Ukrajna között háború lesz a már abban az időben is érezhető feszültségből, és hogy a két ország közti fegyveres konfliktus megrázó időszerré válik majd fel ezt a szöveget.

Mert Marat Gabidullin könyve párját ritkító tanúvallomás, amely különösen éles fényt vet hazája katonai potenciáljára. Ennek tükrében ma már valamivel többet tudunk a katonai erők szervezettségéről és mindarról, aminek latinul *modus operandi* a neve. Természetesen a Wagner-csoport nem azonos az orosz hadsereggel. Irregularis zsoldoshaderőről van szó, olyan nem hivatalos formációról, amelyben nincsenek katonai rangok, és amelynek létét mindig is tagadta az orosz vezetés (ez utóbbi mellel tiltja a hadseregben zsoldosok alkalmazását). Marat Gabidullin „alkalmi katonának” hívja bajtársait. Akárhogyan is, a Wagner-csoport akciói mindig is a Kreml kizárólagos érdekeit szolgálták, vagy a Donbász régióban, vagy a Krím félszigeten, a Közép-afrikai Köztársaságban, Maliban vagy Szíriában. Tudjuk, a Wagner-csoport tagjai ma Ukrajnában is jelen vannak.

Emellett a Wagner-csoport, amely jórészt leszerelt hivatásos katonákból áll, majdnem mindig fej fej mellett harcol a „hivatalos” hadsereg egységeivel. Amikor ő és bajtársai spártai körülmények között harcolnak a fagyos szíriai hegyiségekben, soha semmilyen kedvezményben nem részesülnek. Marat Gabidullin a lehető legkeményebb szavakkal írja le az orosz csapatok és a Bassár el-Aszad parancsnoksága alá tartozó „sivatagi sólymok” méltatlan viselkedését, a korrupciót, az előléptetés állandó hajszolását, a meddő katonai parádék kedvelését, valamint az állandó igyekezetet, hogy a szíriaiak a lenézett teendőik alól mindig kivonják magukat.

A francia kiadó előszava

Bár tisztában voltunk vele, hogy ezek a megállapítások zavarhatják az olvasót, nem változtattunk a szövegen, már csak azért sem, mert jól kihallatszik belőle a frusztráció, amit Gabidullin érzett a zsíros anorákba és kifakult terepszínű katonaruhába bújtatott „sorstársaival”, amikor találkoznak a reguláris hadsereg kifogástalan egyenruhájú katonáival.

Nyilván sok egyéb mellett ez a keserűség is közrejátszhatott abban, hogy Marat Gabidullin végül tollat fogott, és saját biztonságát is kockáztatva valóságos vádiratot írt a moszkvai vezetés ellen. Annál is inkább, mivel a szerző nem hallgat el semmit, nagyon is nyíltan beszél a politikai, gazdasági és katonai érdekek összefonódásáról, és minden kertelés nélkül ad hangot tehetetlen dühének. Gabidullin elmondja, nem egyszer nyers szavakkal, hogy az orosz hatalom valójában semmibe se veszi ezeket a kísértetkatonákat, és hogy sokszor előregedett, ha ugyan nem működésképtelen fegyverekkel küldte ki őket az Iszlám Állam ellen a tűzvonalba. Kalasnyikovokról beszél, amiket a katonák hiába várnak, kénytelenek az elesettektől elvenni a fegyvert. Hogy az oroszok valójában ágyútölteleknek használták a Wagner-csoportot, mert elsősorban ennek katonáit vetették be az egész földkerekséget terrorizáló ellenség ellen. Felidézi az elesettek és hadirokkantak emlékét, a vereségeket, és beszél győzelmekről is, amit mindig Oroszország győzelmeként jelentettek be; de hiába győztek, a Kreml, óvatos távolságtartással, sohase mutatta ki háláját.

Most, hogy Oroszország visszataszító háborút indított Ukrajna ellen, ennek az „alkalmi katonának” a vallomása végre megmutatja, hogy – technológia ide vagy oda – a csatákat még mindig kegyetlenséggel megvívott dulakodó kézitásával nyerik meg a hadszíntéren, pedig mi azt hittük, ez a barbárság már régen a múlté.

Előszó

Marat Gabidullin minden, csak nem jó útra tért zsoldoskatona. Azt se mondhatjuk, hogy riadóztatni akar lelkiismeret-furdalásában, azért határozta el egy szép napon, hogy szembefordul azzal a Társasággal, amelynek tagja volt. Neki nem a leleplezés fontos. Marat ugyanis katona. Egy a többi egyenruhás közül. Ráadásul *homo sovieticus*, aki úgyszólván minden sejtjében hordozza a mai orosz férfi skizofréniáját. Ő büszke arra, hogy tagja lehetett a reguláris hadsereg légideszant-alakulatának. Büszke rá, hogy mint a Wagner-csoport tagja zsoldosként harcolt Szíriában az Iszlám Állam ellen. Marat egyébként lelkesen meséli, hogyan vett részt abban a hadműveletben, amely lehetővé tette Palmürának az iszlamistáktól való visszafoglalását. Annak a Palmürának a visszafoglalását, amelyről mindenki fantáziál, aki több ezer éves civilizációkról álmodozik. Mégse tud zavarodottság nélkül szembenézni azzal a ténnyel, hogy illegális kísértethadseregben szolgál, olyan hadseregben, amely nemrég került a hírközlő eszközök érdeklődésének keresztútjába, annál is inkább, mivel katonáit – Ukrajnától Szíriáig, Líbiától Közép-Afrikáig és most már Maliban is – gyilkosságokkal és nők megerőszakolásával vádolják, sőt azzal is, hogy az országban, ahol bevetették őket, rendszeresen sarcolják a civil lakosságot.

Ez a könyv nem büntudattól gyöttrődő, bűnbánó ember valomása. Az írás épp azokból az ellentmondásokból meríti erejét,

Előszó

amelyektől a szerző sem tud szabadulni. Minden ízében orosz történet az övé, egy félresiklott élet meg egy üdvözülés története. Olyan alkalmi katona kalandja, aki hivatalosan nem létező hadseregben szolgált.

Marat élni akart, azért határozta el magát könyvének megírására. Arra, hogy rögzíti a tényeket. Hogy márványba vési az ő történetét is meg a fegyvertársaiét is. Azt a történetet, amit az orosz hatóságok eddig elhallgattak. Mert a Kreml szerint a Wagner-csoport nem létezik. Ez a fegyveres csoport, amit az orosz rezsim érdekei szerint a világ minden égtáján bevetnek – így a hivatalos verzió –, valójában nincs is, vagyis agyrém, a rezsim ellenségeinek beteges képzelődése. Elsősorban persze a nyugat-európaiaké. Vlagyimir Putyintól ezzel kapcsolatosan többször is próbáltak információt szerezni, de ő sohasem volt hajlandó elismerni, hogy zsoldosokat is bevetnek a harci övezetekben, és módszeresen tagadta, hogy a Kreml bármiféle kapcsolatban állna ezzel a magánhadsereggel.

Annál is inkább, mivel zsoldosokat toborozni hivatalosan törvényellenes Oroszországban, olyan tevékenység, amiért az orosz Btk 348. paragrafusa szerint hét évig terjedő börtönbüntetés szabható ki. Meg azért is, mert az orosz elnök nagyon is megtalálta számítását ebben a cinkos hallgatásban. Az államnak zsoldosokat állítani annyi, mint megtakarítani a nyugdíjat meg a fizetést, amit mindenképp ki kellene fizetni ezeknek a katonáknak, ha reguláris hadseregben szolgálnak. És ez egyben azt is lehetővé teszi, hogy elrejtse a halottakat. Marat mindezt a következőképpen magyarázza: „A tábornokok már kezdtek nyugtalankodni az esetleges veszteségek miatt. Honfitársaink ugyanis semmiképpen sem akarják elfogadni, hogy a háború olyan esemény, amelynek áldozatai vannak. Kellett valamilyen kompromisszumot keresni. Az egyik ilyen kompromisszum egyfajta – a harcokban részt vevő – párhuzamos struktúra kiépítése,

Előszó

amelynek a hadszíntéren való jelenlétét szükség esetén le lehet tagadni; a megoldásnak köszönhetően a hírközlő szervek továbbra is megnyugtató képeket közölhetnek, honfitársaink pedig újra büszkéek lehetnek és boldogok, újra megtapsolhatják a Vörös téren a katonai díszszemlét, és megcsodálhatják a fegyveres erők potenciálját.” Harmadszor pedig azért, mert a Wagner végül is „dzsókert” ajánlott Putyinnak. Más szóval az úgynevezett „híhetőségek” lehetőségét, amivel élt is a Kreml, és semmilyen felelősséget sem vállalt a zsoldosok által elkövetett kényesekért vagy azokért a hadműveletekért, amelyek balul ütöttek ki a hadszíntéren. Mintha csak ezt mondta volna: nekünk ehhez semmi közünk, és ha problémája van a Wagner-csoporttal, forduljon a csoport parancsnokaihoz! Ezért olyan ügyes ez a fortélyos megoldás. A Wagner ugyanis jogi személyként nem létezik, olyan fantomcég, amelynek a nyilvánosság előtt nincs vezetője, és amelynek tevékenységéért senki sem vállalja a felelősséget.

Pedig két férfi is áll a szervezet élén. Az első a szervezet alapítója és névadója: Dimitrij Utkin alezredes, másnéven: Wagner. Utkin valamikor a GRU, vagyis az orosz katonai hírszerzés kötelékében dolgozott, 2013-ban szerelt le. De már a rá következő évben maga köré gyűjti a különleges erők jó néhány veteránját, gyorsreagálású hadtestet alakít, hogy a hadtest – bekapcsolódva az Európa-barát kijevi hatóságok ellen indított háborúba – a szeparatista Donbász régióban célzott csapást mérjen az ellenségre. A zsoldoscsapat ekkor vette fel vezetője nevét. Aki a német zeneszerző után választotta ezt a nevet, meg persze a név által hordozott szimbólumrendszer se lehet idegen tőle. Dimitrij Utkin ugyanis nagy csodálója a III. Birodalomnak és különösen képpen Hitlernek.

Egy európai, persze, nem tudja magában elfojtani a kérdést, hogyan lehetséges, hogy Hitler és a III. Birodalom ilyen hatással legyen olyan emberekre, akiknek szülei és nagyszülei a második

Előszó

világháborúban győzelmet arattak a náciok felett. És csakugyan: az orosz katonatisztek náciacsodálata paradoxonként is felfogható. A jelenség jórészt a pánszláv pogányság oroszországi térnyerésével magyarázható. A Wagner-csoport soraiban – legalábbis Marat szerint – a személyi állomány 30–40 százaléka híve a *rodnoverije* (kb. szláv újpogány hit) mozgalomnak; ez utóbbi a múlt század nyolcvanas éveiben született, és az etnikai kérdéseket illetően nagy hatással volt rá a német rasszista ideológia. A rodnoverek – ahogy hívják őket – a természet erőit imádják, és vissza akarnak találni a kereszténység előtti hithez, a nemzeti gyökerekhez, az orosz föld értékeihez. Antiszemiták és idegengyűlölők, emellett hívei az etnikai tisztaságnak meg a faji megkülönböztetésnek. De a hittérítők buzgalma nélkül. „Ami a többieket illeti – legyenek muszlimok, katolikusok vagy mint én, közömbösek, mindenki megmaradhatott annak, ami volt – állítja Marat. – Vallási szempontból nem akartak semmit ránk erőszakolni, nem kényszerítették ránk a meggyőzésüket.” Ami mit sem változtat azon, hogy egyes rodnoverek, mint például Dimitrij Utkin, még csak nem is leplezik szélsőjobboldali és nyíltan náci beállítottságukat. Marat elmeséli, hogy amikor alatta szolgált, saját szemével látta, hogy *kolovrat*, vagyis szláv horogkereszt meg szláv rovásírással valami szó volt a testére tetoválva. Wagner parancsnokon, egy nemrég készült fotó szerint, más tetoválások is voltak, mint például a győzelmet jelképező kettős jel, vagyis a náci SS emblémája, amit mindenki láthatott a nyakán. Az alkalmi katonák közül sokan magukévá tették ezt az ideológiát. Egyik Líbiában elesett zsoldos iPadjében a *Mein Kampf* is megvolt a virtuális könyvtárban. Még mindig Líbiában maradván, több iszlámellenes falfirkát találtak a Wagner-csoport által elfoglalt házak falain. De Dimitrij Utkin álneve is több kifejezést ihletett. A zsoldosok maguk közt „zenésznek” hívják

Előszó

egymást. A közösségi hálókön pedig azzal dicsekednek, hogy „zenekar” tagjai, és hogy a zenekart „zeneszerző” vezeti, és hogy a világ minden táján „koncerteznek”. Ők ezen a nyelven mondják el, hogy részt vesznek a harcokban. A reklámvideójukon, a jobb felső sarokban, büszkén ki is teszik a német zeneszerző portréját.